

Верховний Суд визначив, хто є суб'єктом кримінального правопорушення щодо зловживання впливом

13 квітня 2021 року Верховним Судом опубліковано повідомлення про розгляд Об'єднаною палатою Касаційного кримінального суду Верховного Суду касаційної скарги захисника засудженого на вирок місцевого та ухвалу апеляційного судів (справа № 554/5090/16-к, провадження № 51-1878кмо20).

Відповідно до вироку, залишеного без змін апеляційним судом, співробітник поліції був визнаний винуватим у тому, що з метою одержання неправомірної вигоди, діючи умисно, вимагав неправомірну вигоду для себе за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави (ч. 2 ст. 369-2 КК України).

У постанові від 29 березня 2021 р. Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду зазначається, що суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 369-2 КК України, є будь-яка фізична осудна особа, що досягла віку кримінальної відповідальності на момент його вчинення, яка, за усвідомленням того, хто пропонує, обіцяє або надає неправомірну вигоду, здатна здійснити реальний вплив на особу, уповноважену на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування.

За відсутності змістовної складової примітки ст. 369-2 КК України через посилення в ній на пункти 1–3 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», що втратив чинність на момент вчинення злочину, правозастосовник має підстави вважати поняття «особа, уповноважена на виконання функцій держави» оціночним і встановлювати його зміст за правилами вузького підходу до тлумачення, де належність слідчих до осіб, уповноважених на виконання функцій держави, з огляду на їх правовий статус і повноваження не викликає сумнівів.

У касаційній скарзі захисник, посилаючись на істотне порушення вимог кримінального процесуального закону та неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, просив скасувати судові рішення щодо особи.

Перевіривши матеріали кримінального провадження, ОП ККС ВС дійшла висновку про безпідставність доводів скаржника.

Як зазначено у постанові ОП ККС ВС, джерелом протиправного впливу, що визначений ч. 2 ст. 369-2 КК України, є особа, яка приймає пропозицію, обіцянку або одержує неправомірну вигоду для себе чи третьої особи за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або пропонує чи обіцяє (погоджується) здійснити вплив за надання такої вигоди.

Оскільки диспозиція ч. 2 ст. 369-2 КК України текстуально не конкретизує характеру впливу на особу, уповноважену на виконання функцій держави, ОП виходила з того, що поняттям впливу охоплюється, в тому числі, використання дружніх, родинних, особистих стосунків з особою, уповноваженою на виконання функцій держави, тощо.

У контексті визначення ознак передбаченого цією нормою складу злочину зміст поняття «вплив» законодавець жодним чином не обмежує лише «впливом з використанням влади або службового становища», який є лише одним із способів вчинення цього злочину. Такий вплив полягає в тому, що службова особа завдяки своєму становищу вживає заходів до вчинення дій іншими особами (непідпорядкованими їй і які не перебувають у службовій залежності від неї), де використовує службовий авторитет, свої зв'язки зі службовими особами, інші можливості, обумовлені займаною посадою.

Крім того, ОП ККС ВС дійшла висновку, що в цьому кримінальному провадженні застосування ч. 2 ст. 369-2 КК України не вийшло за межі вузького тлумачення поняття «особи, уповноваженої на виконання функцій держави», не ґрунтувалося на застосуванні аналогії закону, оскільки зміст диспозиції ч. 2 ст. 369-2 КК України був достатньо ясным і передбачуваним для засудженого, який як працівник правоохоронного органу не міг не усвідомлювати, що одержання неправомірної вигоди за вплив на прийняття рішення слідчим є суспільно небезпечним кримінально караним діянням.

Повний текст Постанови ОП ККС ВС у справі № 554/5090/16-к (провадження № 51-1878кмо20) доступний за посиланням.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/96074938>